

Vinnarnovellerna motiveringar

Motivering "Samråd i gläntan"

Skribenten lyckas på ett nydanande sätt att skriva om vår tids kanske viktigaste fråga: hur vi människor ska kunna samverka med både växter och djur så att vi alla kan leva på vår planet. Ett djupt allvar blandas med en snillrik berättarglädje. Sammanträde i gläntan är en novell som stannar kvar hos läsaren.

Motivering "Hällristningarna"

När man en gång har läst "Hällristningarna" kan man aldrig mer se de noggrant inhuggna mönstren i berget på samma sätt igen. Nyköping och Oppeby blir lite mer spännande. Med fantasi och humor lockar skribenten in läsaren att fortsätta fantisera och tänka "tänk om". Med känsla för vilka detaljer som är viktiga byggs en spännande historia upp. Juryn hoppas på en fortsättning.

Motivering "Allt vi förlorade i fallet"

En mörk men ack så vackert tecknad bild av Nyköping i en nära framtid. Författaren skildrar sorg över det förlorade, men i samma andetag finns resan mot den okända framtiden. Osäkra andetag för det främmande blandas med kärleksfyllda bilder av vår älskade köping, en stad som fanns igår men som även kommer finnas imorgon.

Vinnarnovellerna

SAMRÅD i GLÄNTAN mellan träd, växter, djur av Gunilla Lysell

Livets Träd hade kallat till möte med anledning av att både viskningar och rop hade hörts från när och fjärran om att människor ansåg sig vara inte bara den Högstes avbild utan till och med den Högste själv. De hade tagit sig så stora friheter att alla och allt riskerade att gå under med dem.

Närvarande: Livets Träd, Kunskapens Träd, Körsbärsträdet (Centrums representant), Poppel (Landsbygdens representant), Sirapsträdet (representant för Dr Snuggles), gråpäronträdet, eken, älgen, koltrasten, blåklockan, biet, flugan, granen, grävlingen, grodan, vargen, fjärilen, Framtiden. Alla röstberättigade.

Livets Träd valdes till ordförande med Kunskapens Träd som sekreterare och Framtiden som justerare.

§ 1. Livets Träd hälsade alla välkomna och inledde. Förklarade ordet fritt.

§ 2. Körsbärsträdet inledde med att berätta om hur bra allt var i Centrum. Hur väl skötta träden blev med vatten och näring när de planterades och sedan medan de växte upp. Fåglar åt deras bär men - för min del - som körsbärsträdet sa, - tycker jag det är synd att människor inte vågar ta av bären utan att alltför mycket ramlar till marken. Här instämde det gamla gråpäronträdet. Det har tyvärr blivit så också, fortsatte körsbärsträdet, att människors hus numera trängs ihop så mycket att inga träd får plats mellan dem. Körsbärsträdet föreslog som motåtgärder trädgårdar på tak och växter utmed husväggar så att människor, träd, växter och djur kunde få må bra tillsammans.

Poppel tog i med stor kraft ända från roten och berättade: En kollega, en björk, fick stå på ett kalhygge alldeles ensam. Efter en tid räckte krafterna inte till. Hon dog precis som grannarna redan gjort före henne. Ni måste också förstå, sa poppel, att vi träd och buskar har många hyresgäster att ansvara för i sprickor, på bark, bland löv och barr och även under oss. Vi säger inte upp någon ens när vi ligger döende eller döda på marken. Det flyttar istället in nya hyresgäster allt eftersom tiden går. Svampar, lavar, växter och de ännu mindre lever vidare. Vi träd kan bli 500, ja, 1000 år och mycket mera. Kom inte och säg att unga träd duger lika bra som vuxna, åldrade. Gammal är ändå äldst. Vi kan bidra mycket mer än människor anar. Eken tänkte över detta, garvade och instämde.

Poppel fortsatte och berättade att popplar numera känner sig nervärderade, när deras enda uppgift blivit att brinna upp. Vi vill ju vara populära, mingla och umgås, sa poppel. Den klagade över brist på utrymme för sig själv, släkt och vänner. Ville

inte störa människor genom att ta bort sol och ljus från dem. Vilken tragedi för många! Hur kan det ha blivit så här? Vem bär ansvaret?

Här stämde älgen in. Hon oroade sig för att kalvarna blivit så små och ynkliga. Vi har inget att äta, sa älgen, sedan allt förändrats på kort tid.

Koltrasten blev ivrig: Här blir man utsedd till mest populär och representerar i Eurovisionsschlagern! Men ändå får husägaren skjuta oss bara för att vi äter bär precis som han själv. Ingen rättvisa alls! Eller förstår inte människor att alla behöver äta? Min ungar svälter ihjäl, när jag dödas. Rättvisa NU! Tänk på de små! De små som redan finns och de som skall komma efter oss.

Blåklockan instämde blygt: Jag håller med. Ser det mesta som sker när jag får skydd av grönskan. Det behövs nyordningar. Gör om, gör rätt! För övrigt arbetar ju ingen i naturen bara för sig själv. Alla behövs. Så varför stoppar inte människor varandra från att göra farliga saker? Människan är ju också naturen precis som allt och alla. Biet och flugan instämde till fullo.

Också Honungsträdet nickade och framförde en vädjan om respekt från Dr Snuggles.

En gran susade svagt: Jag vill bara säga att vi granar mår allt sämre. Vi kan inte stå trångt på torra tallmarker eller stå direkt i solen efter vägkanter. Granbarkborren! Jag har full respekt för att även den behöver äta, men måste verkligen så många vägar och järnvägar förstöra landskapen så att vi granar går under? Jag tycker inte det. Förr protesterade älgarna men nu för tiden ser man inte så många älgar i våra trakter. De har ju dessutom ibland fått sina egna övergångar på några håll, men hur skall andra djur ta sig över, när människor tror sig ha bråttom? Grävlingen och grodan instämde. Bråttom till vad? fortsatte granen. Människor har väl inte mer bråttom än andra? Tala istället om snigeln, som får lång väg att gå i bärbusken, efter att människan plockat bort bär.

Vargen tog till orda: Och vi vargar måste faktiskt få vandra precis som människorna. Vi kan inte stanna hos mor, far och syskon utan måste ge oss av trots att vi älskar familjen. Vi måste bort, hitta en käresta och bilda egen familj. Det är

inte bra att föräldrar är nära släkt. Det vet även människor. Så hur många vi är, är inte hela sanningen. Människor har för övrigt svårt att se till flera saker på en gång. Det får vi djur och växter tänka på. Människan ser bara sig själv. I bästa fall. Det är sorgligt men sant. Så är det ju det här med maten. Människor finns överallt och alldeles för många är de. Samlar på hög. Jagar med kameror och för ett väldigt liv. Vållar ond, bråd död. Hästar, kor såväl som andra människor blir skrämde. Råkar illa ut fast det inte skall vara så. Människor tar lätt på sådant. Det borde de inte göra.

Vi vargar är nyttodjur. En uppgift för oss är att hålla ordning på andra djur och hålla dem i skogen och bland buskar, där de skall vara. Men när det blir allt mindre skog, måste ju vi djur söka oss ut på fälten och till människor, som ofta frestar med god mat kring sina hus. "Upp-och-nervända världen" kallar jag det.

Vargen fortsatte: Sen finns det människor som tror att vi är gosedjur. Ja, vi är verkligen gulliga. Liknar människornas hundar gör vi också. Inte konstigt alls, eftersom hundarna är våra ättlingar. Ja, schakalen får ju också ta del av äran i vissa fall. Men gosedjur är vi inte. Vi har vår värdighet. Jag äter för övrigt inte alltid - vem kan göra det utom människan? Men jag känner trots allt en bra människa, som jag träffat några gånger. Lugn och fin. Mina släktingar hunddjuren, däremot, gör bäst i att hålla sig på rejält avstånd. "Slakten är värst." säger människor. Så sant, så sant, när det gäller människornas hundar!

§ 3. Livets Träd sammanfattade nu mötet och tackade deltagarna: Naturen väntade på sina rättigheter och att människan som kan välja mellan gott och ont kontaktar Kunskapens Träd och tar ansvar. Om detta var alla överens. Fjärilen tog på sig att föra ut budskapet både nära och långt bort. Framtiden noterade allt i minnet.

Förändringar brådskar. Nyköping 2030 väntar runt hörnet.

Allt vi förlorade i fallet av Joan Wahlgren

”Målet för er destination har uppnåtts.” En sval kvinnoröst talar till mig via den förarlösa taxibilens ljudanläggning men jag vill inte gå ur än, jag vill sitta kvar här i baksätet. Här inne är det 25 grader varmt, för jag har bett om det, utanför är himlen molntäckt och blyertsgrå. Temperaturen är nära noll fastän vi bara befinner oss just i början utav september. Det är så vi har det nu sedan Golfströmmen kollapsat. Vinter till maj, sedan tar extremhettan tar över. Jag följer regnets rännilar som trevande letar sig fram vågrätt längs rutans utsida, stormbyarna träffar bilen med en sådan kraft att vattendropparna far i sidled på andra sidan glaset. Bilen har stannat på Östra Storgatan men jag tvekar för att gå ur, tvekar, dels för att jag inte vill möta ovädret, dels för minnena som kommer göra sig påminda.

Bestämmer mig slutligen för att gå ur så jag ber taxins serviceenhet att vänta, kvinnorösten bekräftar artigt men känslolöst min förfrågan. Dörren är svår att få upp på grund av motvinden och väl ute så ruggar jag upp mot kölden och regnskurarna, fäller upp rockkragen, håller ett fast tag om min hatt och backar upp mot fasadväggen som för att ta skydd, tittar upp mot min gamla lägenhet som låg ovanför Ohlssons brödbod och kan snart se dig uppenbaras där i det nu skimrande upplyst fönster, se dig vinka och ropa ner till mig. Då var du fortfarande frisk, innan den nya pandemin tog dig. Den som slog till för fem år sedan och skördade fler offer än Spanska sjukan, den pågår fortfarande till viss del men de flesta är vaccinerade nuförtiden.

Vi ville göra så mycket minns jag, skulle ju bli gamla tillsammans. Du skulle baka bullar till barnbarnen och ställa fram dem med kall mjölk på rutiga bordsdukar och jag skulle retas med dem och röka pipa i gungstolen. Vi såg fram emot så mycket istället bildade vi en ohelig allians där jag var den inbilske romantikern och du - den obotligt sjuka, för vi trodde du skulle tillfriskna men allt gick så fort och en dag fanns du bara inte här. Nu har åren gått men jag saknar dig och älskar dig fortfarande. Och om jag kunde så hade jag lyft sjukdomen från dig, jag hade axlat den själv och jag hade inte haft något emot det. Du föll offer och jag

var den som blev kvar - vi gick miste om allt vi inte hann säga varann och allt förlorade vi i fallet.

Det var i en annan tid, ett annat liv som jag just blickar upp mot nu när jag söker mig tillbaks i den tid som flytt, nu beskådar jag endast fördärvet, ser ut över vittrade fasader och den spruckna putsen som en gång stått skrud har förvandlats till betongens kadaver.

Gatorna är tomma på folk här, ser endast en flock kajor som så fruktlöst försöker trotsa vädrets makter. En tom stadsbuss, med endast chauffören sittandes i ett glåmigt och gulblekt lysrörsljus, glider ostadigt förbi mig. Den rörliga reklamen på bussens sidor flimrar i förbifarten, i stormens vrål hörs inte vad reklamens budskap ska förmedla men ett ungt par håller fram varsina glasögon; iViews - där man får all information man behöver via dess digitala linser. Paret ser lyckliga ut, unga och friska. Kunde varit vi två.

Kronhallens neonskyltar blinkar i otakt och all sorters skräp flyger i cirklar längs marken där jag står. Jag tittar upp igen mot fönstret där vi bodde men du står inte kvar, rutan är återigen svärtad som de övriga i raden av tomma fönster. Jag tar ett djupt andetag, tar av mig min hatt och kliver ut i gatan, lutar huvudet bakåt, blundar och låter regnet piska mitt ansikte men jag skyler mig inte, jag vill träffas av de hårda, vinande vattendropparna för att få beröras, vill känna att jag lever, i motsats till det jag är här för.

En sorgmantel flyter plötsligt fjäderlätt och obehindrat fram genom stormen, som om den inte påverkades utav vindens styrka. Jag sträcker sakta ut min hand och låter den landa mjukt på min handrygg, regnet dränker fjärilens vingar men den ter sig helt oberörd och för så milt dess svarta blad över mina knogar. Den sitter där ett tag, stilla, som om den bara vill manifesteras sin närvaro, sedan lyfter den och tar sig vidare. Lika lätt och fridfullt som den kommit flyger den nu vidare genom stormbyarna och försvinner in ibland allt skräp och smuts som virvlar runt längs Storgatan. Står länge kvar och tittar efter den men fjärilen är borta, undrar stilla över vårt egendomliga möte. I fonden tornar Östra skolans kuliss upp likt ett spökslott, övergivet och algbevuxet.

Jag sätter mig i taxins baksäte igen, värmen och stillheten här inne bildar en kontrast som nästan är svår att ta in. Jag ska vidare härifrån nu, hem till det som blev mitt. Jag bor inte här längre för det fanns inget kvar här efter dig. En tomhet infann sig, ett håll som inte gick att fylla växte och jag själv höll på att falla ned i den svarta avgrunden.

Jag ska ta den långa vägen hem nu, blicka ut en sista gång över det nedgångna, trasiga och ut vidare mot huvudstaden, även den förändrad men det är där jag bor nu. Det fanns ett liv här i Nyköping och jag vill bevara det inom mig. Trots svärtan och kvalen så kommer jag minnas fjärilen - sorgmanteln - som så lättsamt landade på min hand och jag ska lägga den händelsen som ett fint avslut till den tid vi fick tillsammans.

“Målet för er destination är påbörjad”. Den kvinnliga rösten svarar mig än en gång lika sval och oberörd för hon vet inte varför jag är här, hon är bara programmerad att göra som jag säger - men jag vet varför jag är här och nu är även min resa uppfylld, jag är klar nu. Dags att åka hem.

Hällristningarna av Stefan Sollfors

“Vad i helvete!” IT-chefen på Region Sörmland kastade sin trådlösa mus i väggen.

Bitarna

studsade runt i rummet. “Efter fem års förberedelser, så påstår du att vår nya superdator inte är

klar? Dagen innan starten så kommer du alltså på att den måste trimmas in. I två veckor till!”

“Jo, alltså...” sa Peter, den driftansvarige för superdatorn, medan han tittade ner i marken och

skruvade på sig där han stod. “Det har uppstått en del komplikationer, och jag måste säkerställa att

det inte påverkar funktion eller prestanda.”

”TVÅ, veckor! Inte en minut till. Är den inte klar då får du sparken, med urusla vitsord. Fattar du

hur mycket problem som uppstår, när vi redan har rationaliserat bort trettio procent av de anställda

för att superdatorn från och med nu skulle sätta diagnoser, effektivisera arbetsrutiner med mera?”

Tio minuter senare, när IT-chefen hade skrikit sig hes fick Peter lämna kontoret.

”Hur gick det?” frågade Linda, teknikgurun och Peters närmaste medarbetare.

”Perfekt”, sa Peter och sprack upp i ett stort leende. ”Han gick på det! Nu kör vi så det ryker!”

Peter och Linda hade sett till att de var de enda två som kunde jobba med superdatorn de

kommande veckorna. Det var en unik möjlighet de hade skaffat sig. De rensade bort allt som i deras

tycke var skräp och startade uppladdning av data. Båda två var medlemmar i

Nyköpings Arkeologiska

Förening. Nu skulle de en gång för alla lösa problemet med de världsunika hällristningarna vid Släbro

i Oppeby. Vad föreställde de egentligen? Var det konst, historier, meddelanden eller kanske bara

klotter som någon gjort för att fördriva tiden? Det enda man med säkerhet man kunde säga om dem

var att de var gjorda för mindre än 4000 år sedan, eftersom bergsknallen låg under havsytan innan

dess.

De laddade in terabyte efter terabyte med all möjlig data. Superdatorns avancerade algoritmer

byggda på artificiell intelligens skulle förhoppningsvis kunna räkna ut hällristningarnas betydelse.

”Sådärja”, sa Peter medan han sträckte på sig och svalde en slurk Jolt-cola, ”då har vi laddat in all

världens språk, inklusive hieroglyfer, hållristningar, kilskrift med mera. Stjärnkartor, planetbanor, fysik, kemi och all världens historia är också klart."

Linda kollade checklisten. "Då är det biologi nu! Alltså bilder, beskrivningar och dna för alla kända organismer på jorden."

Det tog två dygn, sen var all världens kunskap uppladdad i superdatorn. Varken Peter eller Linda hade sovit någonting. De hade inte tid. Men de hade proppat i sig enorma mängder Jolt-cola, kaffe, chips, godis och kanelbullar för att hålla sig vakna.

"Tre - två - ett och DÄR kör vi igång." Peter tryckte på Enter för att starta analysen.

Båda två

kände hur håren reste sig på armarna. Om det var för att de var exalterade eller om det var den

elektriska spänningen från superdatorns fyra miljarder processorer som jobbade på max visste de

inte. Efter flera års planering var de äntligen igång. Datorn skulle få jobba i max tio dagar, sen skulle

de ha ett par dagar på sig att återställa den till det som den var tänkt för.

De turades om att övervaka datorn. Det räckte med att en person tittade på vad som hände, så

kunde den andra äta, duscha eller sova hemma.

* * *

"Mmmh... det är Linda" svarade hon trött, när Peter ringde henne kl 04 en morgon.

"Skynda dig hit!" Peters upphetsning gick inte att ta miste på. "Datorn har jobbat klart!"

Linda satte sig upp i sängen. "Va! Vad säger den om hållristningarna?"

"Det är ett ganska långt svar, jag har inte läst så mycket. Jag tror det är ett varningsmeddelande.

Skynda dig hit bara.”

Efter en kvart stormade Linda in på kontoret, kraftigt andfådd, och kunde bara få fram ett par ord

mellan varje andetag.

”Nå, vad ... står det ... i meddelandet?”

”Jo, om jag förstått rätt så är det en varning för en parasit.”

”Parasit? Verkligen?” Linda höjde på ögonbrynen.

”Ja, visst är det spännande! Den stora figuren på hällristningarna föreställer faktiskt en människa

omgiven av parasiter. Många av småfigurerna är grova avbilder av parasiten i dess olika stadier från

ägg till fullvuxen. Och andra figurer visar koordinater för varifrån de kom. Alfa Centauri, faktiskt.”

”Alfa Centauri?” sa Linda och satte handflatorna mot kinderna ”Det stjärnsystem som ligger närmast

oss i rymden, alltså. Nä... Menar du verkligen att det är utomjordiska parasiter?”

”Jajamensan! Deras extremt tåliga ägg kan visst färdas oändliga sträckor i rymden och spridas mellan

olika stjärnsystem.”

”Men hur kunde folk på bronsåldern veta detta. Det är inte möjligt!”

”Det är NU det börjar bli intressant!” Peter log. ”Det visar sig att de fått hjälp från utomjordingar för

detta. Som du vet så finns det ju referenser till utomjordingar och flygande tefat i bland annat

hieroglyfer, bibeltexter och en hel massa andra ställen. De har visst vakat över mänskligheten i

tusentals år, och skyddat oss från alla möjliga hot. I just det här fallet har de snabbt, innan parasiten

hann infektera så många, begravnat den under sten som de sen smälte ner. Så nu ligger alla parasiter

instängda i solitt berg. Men efter att amerikanerna stängt in några utomjordingar efter kraschen i

Roswell 1947 så blev de sura och lämnade jorden åt sitt öde, om man får tro läckta dokument. I

varningen på hållristningarna ingår en sorts koordinater som visar var parasiterna är begravda, och

att man ska lämna området ifred.”

”Kan du zooma in på kartan och visa mig var det är någonstans?” sa Linda.

”Jadå, bara att följa ån ett par svängar uppströms. Titta här.” Peter pekade på skärmen. ” Det är den

här bergsknallen parasiterna ska ligga begravda under.”

Linda blev vit i ansiktet och vinglade till. Hon lyckades sätta sig i en stol och grep tag om armstöden

så knogarna vitnade.

”Det var precis där de sprängde i förra veckan för det nya bostadsområdet i

Oppeby”, sa hon. ”Min

bror jobbar där, men han har inte svarat när jag ringt eller messat de senaste dagarna.”